

Natuur Noodfonds Nederland startte OPERATIE HAVIK

Slijper heeft ons reeds uitvoerig verteld (Het Vogeljaar, 1963, nr. 3, blz. 81 e.v.) hoe onrustbarend de stand van de *havik* in Nederland is achteruit gegaan. De laatste cijfers die hij mededeelde hadden echter betrekking op de jaren 1959 en 1960, toen er nog omstreeks 80 paren waren. Inmiddels is de toestand nog aanzienlijk verslechterd en de schattingen van het aantal paren, dat in 1963 in Nederland heeft gebroed, schommelen tussen 10 en 25. Een achteruitgang derhalve sinds 1956 met tenminste 80 pct.

Gelukkig heeft het bekend worden van deze cijfers een schok veroorzaakt. Een van de gevolgen hiervan is, dat het Natuur Noodfonds Nederland, de Nederlandse vertegenwoordiging van het World Wildlife Fund, waarvan Z. K. H. de Prins der Nederlanden president is, wil trachten nog dit najaar en voorts in het vroege voorjaar van 1964 20 tot 40 *haviken*, die in Duitsland zullen moeten worden gevangen, in Nederlandse bossen uit te zetten. In de hoop uiteraard, dat zij zich daar blijvend vestigen, waarop bij een honkvaste vogelsoort als de *havik* een redelijke kans lijkt te bestaan.

Deze actie voor het behoud van de *havik* als Nederlandse broedvogel, die wordt gevoerd onder de titel „Operatie Havik”, werd op zaterdag 7 september aangekondigd op een bijeenkomst van ruim honderd vrienden van de *havik* te Baarn.

Prof. Dr. K. H. Voous wees er in zijn korte inleiding op, dat het verspreidingsgebied van de *havik* in grote trekken alle gematigde en koude bosgebieden van het noordelijk halfrond omvat. Als soort is de *havik* daardoor nog niet rechtstreeks in gevaar, doch voor West-Europa moet de alarmklok worden geluid. Broodnijd en onkunde van jagers hebben de *havik* in Groot-Brittannië reeds uitgeroeid, in Frankrijk gedecimeerd en zelfs in het vanouds rijke Duitse woud is hij een schaarse broedvogel geworden. Waarschijnlijk hebben ook daar door pesticiden verdoofde of vergiftigde prooidieren de stand een nieuwe ernstige slag toegebracht.

Prof. Voous herinnerde eraan, dat wijlen Prof. L. Tinbergen reeds heeft vastgesteld, dat de Nederlandse *haviken* zich vrnl. voeden met konijnen, eekhoorns, *vlaamse gaaien* en duiven. Van in totaal 10,686 door Uttendörfer en zijn medewerkers onderzochte prooien bestond bijna een kwart gedeelte (23 pct) uit kraaiachtigen (*vlaamse gaai*, *ekster*, *kraai*, *roek* en *kauw*), precies een kwart uit duiven (zowel *houtduiven* als al of niet verwilderde huisduiven) en 15,5 pct uit hoenders (*fazanten*, *patrijzen*, kippen en boshoenders).

De achteruitgang van de *havik* is niet tot Nederland beperkt. Verkleining van bospercelen, onwettige vangst en afschot, vergiftiging door pesticiden (via prooidieren die deze vergiften binnenkregen) en voedselschaarste door uitzonderlijk lange en koude winters kunnen

alle aan deze achteruitgang hebben meegewerkt. Ten aanzien van de pesticiden geldt, dat het afwijkende gedrag van vergiftigde prooidieren maakt, dat zij talrijk op het menu voorkomen. Er zijn hierover Ir. C. H. J. Maliepaard, directeur Faunabeheer van het Ministerie nog onvoldoende gegevens bekend. *)

van Landbouw wees er vervolgens op, dat de *havik* reeds volledige bescherming van de wet geniet, zij het dat er een mogelijkheid is voor het verkrijgen van een afschotvergunning bij ernstige schade. Reeds jarenlang worden deze vergunningen niet meer afgegeven. Niettemin heeft spr. het gevoel, dat er verontrustend veel illegaal afschot is, zowel door pluimveehouders als door sommige jachtopzieners. Dezen beschouwen de *havik*, ten onrechte, als zeer schadelijk voor de wildstand. Doch zelfs in het staatshertenreservaat van ongeveer 3500 ha, waar tot voor enkele jaren vier havikparen huisden, is thans geen enkel horst meer te vinden. Wel werden enkele ♀♀ gezien.

De heer Maliepaard acht de achteruitgang van de *havik* ook voor de wildstand betreurenswaardig. De *havik* zou ons moeten helpen de plaag van duiven en kraaiachtigen te beteugelen. Spr. is van mening, dat er een eind moet komen aan de premies op het afschot van duiven (welke elk jaar méér geld vergen), terwijl de *havik* een kans moet krijgen. Spr. pleitte voor een grondige studie van de ecologie van de *havik* en deed een beroep op de jachtopzichters, zich tegenover deze fraaie, ridderlijke vogel wat verdraagzamer te betonen. Tenslotte opperde hij de mogelijkheid van het verstrekken van een premie aan jachtopzichters, die kunnen aantonen dat in hun terrein *haviken* met succes jongen groot brengen. Het is bijzonder verheugend, dat reeds verscheidene berichten zijn ontvangen van personen, die aan uit het buitenland in te voeren *haviken* in hun terrein gastvrijheid willen verlenen.

Dr. M. F. Mörzer Bruijns, hoofd van het RIVON legde er vervolgens nog eens de nadruk op, dat de *havik* ook in het jachtterrein een noodzakelijk element is, dat niet kan worden gemist. Dit geldt ook voor Nederland. Spr. is ervan overtuigd, dat een havikpaar in een terrein van 2000 ha niet alleen kan worden geduld, doch zelfs uiterst nuttig werk zal verrichten. Dit is zowel in de Achterhoek als op de Veluwe en in Noord-Brabant gebleken. Naar zijn oordeel zouden in de ongeveer 250.000 ha. Nederlands bos tenminste 120-130 paar *haviken* moeten huizen. Dit aantal werd na de laatste wereldoorlog bereikt, doch inmiddels is de verontrustende achteruitgang begonnen. Spr. meent, dat de „Operatie Havik” moet streven naar een herbevolking met in te voeren *haviken* in bosgebieden van meer dan 2000 ha in één hand, waar deze *haviken* tot het uiterste moeten worden beschermd. Deze invoer lijkt noodzakelijk, omdat de oorspronkelijke *haviken*-stand in Nederland bedenkelijk dicht is gedaald tot het minimum, waar beneden een vogelpopulatie zich niet op natuurlijke wijze zal kunnen herstellen van geleden zware verliezen.

Valkenier H. J. Slijper wees er tenslotte op, dat de *havik* thans reeds uit uitgestrekte delen des lands geheel is verdwenen. Ook in de aangrenzende „reservoirs” als Duitsland, van waaruit een natuurlijke herbevolking mogelijk zou zijn, wordt een sterke achteruitgang

geconstateerd. Spr. vreest zelfs, dat import uit Duitsland nauwelijks mogelijk zal zijn. Hij is van mening, dat de enige ernstige vijand van de *havik* de mens is en acht propaganda het beste middel om tolerantie te kweken, vooral ook onder de „nieuwe jagers”. In gevallen waarin men meent dat er sprake is van schade, dient niet naar het geweer te worden gegrepen. Valkeniers zullen gaarne helpen bij het wegvangen van dergelijke exemplaren, die elders waar zij wel worden geduld, kunnen worden uitgezet. Uitgezette of vervlogen *haviken* blijken, als zij goed behandeld zijn, zeer honkvast te zijn, hetgeen goede verwachtingen wettigt voor het plan om door „import” de stand in Nederland te verbeteren.

De heer M. F. I. J. Bijleveld, 2e secretaris van het N.N.N. bleek optimistischer te zijn ten aanzien van de mogelijkheid van „import” uit Duitsland en verwacht 20—40 *haviken* te kunnen invoeren, die o.a. op het Loo en in het Nationale Park de Hoge Veluwe zullen worden uitgezet. Men zal zowel jonge vogels als overjarige trachten in te voeren.

Het gironummer van het Natuur Noodfonds Nederland (Keizersgracht 685, Amsterdam-C.) is 4 44 66.

*) Er wordt thans overleg gepleegd voor een onderzoek naar de invloed van pesticiden, waarover wij binnenkort nadere mededelingen hopen te doen. Gestreefd wordt naar een breed opgezet onderzoek, waaraan ook individuele vogelvrienden en vogelwerkgroepen in belangrijke mate zullen kunnen meewerken, door het verrichten van inventarisaties die, mits een aantal jaren volgehouden, een beeld kunnen geven van eventuele veranderingen in de vogelstand. Ook door het verzamelen van vermoedelijk door pesticiden omgekomen vogels die aan een nog nader bekend te maken adres zullen kunnen worden opgezonden voor onderzoek, kunnen vogelbeschermers aan dit onderzoek meewerken. — Red.